DENİZ HOCA

TYT TÜRKÇE DERS NOTLARI

Yazım Kuralları

VİDEO DESTEKLİ ÇALIŞMA KAĞIDI

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanımı

⇒ Cümleler büyük harfle başlar.
Canım öğrencilerim, kanalıma abone olmayı unutmayın.

⇒ Cümle içinde tırnak ya parantez içindeki alıntı cümleler büyük harfle başlar.
Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

⇒ İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar.
Servetifünun'un genel mantığı şu: Karamsarlık içinde bir yaşam.

UYARI: İki noktadan sonra örnekler sıralanırsa büyük harfle başlamaz.
Bugün çok işim var: notlar, sınavlar, temizlik…

⇒ Kişi adları, soyadları ve takma adlar büyük harfle başlar.
Mustafa Kemal Atatürk, Muhibbi

⇒ Kişi adlarından önce ya da sonra gelen unvanlar, rütbeler, lakap ve saygı sözleri büyük harfle başlar.
Prof. Dr. Sayın Ahmet Yılmaz, Genç Osman, Ahmey Bey, Ziya Efendi

UYARI: Cümle içinde özel isim yerine kullanılan makam ve unvan sözleri de büyük harfle başlar.
Okulu ziyaret eden Vali okuldan memnun ayrıldı.

UYARI: Akrabalık adları unvan ya da lakap olarak kullanılırsa büyük harfle başlar ancak akrabalık bildiriyorsa küçük yazılır.
Nene Hatun, Dayı Cemal, Tıkandı Baba
Fatma teyze, bu konuda çok mutlu değildi.

⇒ Saygı bildiren sözcüklerden sonra gelen unvan ve makam isimleri ile yazışmalardaki hitaplar büyük harfle başlar.
Sayın Bakan, Sayın Rektör, Sevgili Dostum,

⇒ Hayvanlara verilen özel isimler de büyük harfle başlar.
Minnoş, Maviş, Pamuk vb.

⇒ Millet, devlet, dil, din, mezhep isimleri büyük harfle başlar.
Türk, Türkiye, Türkçe, Müslümanlık, Musevi

⇒ Din ve mitolojiyle ilgili özel isimler büyük harfle başlar.
Allah, Tanrı, İlah, Zeus, Osiris vb.

UYARI: "Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel isim olarak kullanılmazsa küçük harfle başlar.
Eski Yunan tanrıları.

⇒ Gezegen ve yıldız adları terim anlamda kullanılırsa büyük harfle başlar.
Araştırmalar, Dünya'dan sonra Mars'a gidilebileceğini gösteriyor.

UYARI: Gezegen anlamı dışında kullanılan "dünya, güneş ve ay" küçük harfle başlar.
Bu haberi alınca dünyam yıkıldı.

⇒ "Doğu ve batı" sözcükleri düşünce, hayat tarzı, siyaset gibi anlamlarda kullanıldığında büyük harfle başlar.
Batı'da bu türde insan hakları gelişmiştir.

⇒ Yer adlarından sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ isimleri büyük harfle başlar.
Van Gölü, Ağrı Dağı, Süveyş Kanalı, Zigana Geçidi vb.

UYARI: Yer adlarından sonra gelen il, ilçe, köy isimleri küçüktür.
Pendik ilçesi, Dedeli köyü

⇒ Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen *mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak* kelimeleri büyük harfle başlar.
Hürriyet Mahallesi, Defne Sokak, Taksim Meydanı

⇒ Saray, köşk, kule, köprü, anıt vb. gibi isimlerin tüm sözcükleri büyük harfle başlar.
Dolmabahçe Sarayı, Bilge Kağan Anıtı, Malabadi Köprüsü, Eyfel Kulesi

⇒ Yer, millet ve kişi adlarıyla yapılan birleşik kelimelerde yalnızca özel adlar büyük harfle başlar.
Antep fıstığı, Maraş dondurması, Van kedisi, Hindistan cevizi

⇒ *Kurum, kuruluş ve kurul adları büyük harfle başlar.*
Kadıköy Anadolu Lisesi, Türk Dil Kurumu, Milli Saraylar

⇒ *Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge vb. isimler büyük harfle başlar.*
Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Medeni Kanun

⇒ *Kitap, dergi, gazete ve sanat eserleri büyük harfle başlar.*
Nutuk, Yeni Lisan, Genç Kalemler, Tercüman-ı Ahval

UYARI: *Özel ada dahil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözcükler küçük yazılır.*
Hürriyet gazetesi, Genç Kalemler dergisi, Kaplumbağa Terbiyecisi tablosu

⇒ *Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.*
Kurtuluş Savaşı, Milli Edebiyat Dönemi

⇒ *Ulusal, resmî ve dini bayramlar ile anma ve kutlama günleri büyük harfle başlar.*
19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Öğretmenler Günü

⇒ *Tabela ve levhalarda geçen kelimeler de büyük harfle başlar.*
Giriş, Çıkış, 1.Kat

UYARI: *Para birimleri küçük harfle başlar: dolar, lira, avro vb.*

Kısaltmaların Yazımı

⇒Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır:
TDK (Türk Dil Kurumu), TBMM, DLT(Divanü Lügati't Türk), ABD

Büyük harfli kısaltmalara gelen ekler, kısaltmanın okunuşuna göre gelir.

UYARI: Akılda kalması için bazı kısalmalarda kelimelerin birkaç harfi alınabilir.

TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)
BOTAŞ (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi)

UYARI: Büyük harfle yapılan kısaltmalarda sadece *T.C.* ve *T.* (Türkçe) nokta kullanılır.

⇒ Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır.
m /kg / km/ mg /cm²ye / cm³e

Küçük harfli kısaltmalara gelen ekler, sözcüğün okunuşuna göre gelir.

Sayıların Yazımı

⇒ *Sayılar harflerle de yazılabilir: bin yıldan beri, on dört gün, haftanın beşinci günü*

⇒ *Saat, para tutarı, istatistik, ölçü gibi verilerde rakam kullanılır.*
21.30'da, 2.500.000 lira, 15 metre

UYARI: *Saat ve dakikalar metin içerisinde yazıyla da gösterilebilir.*

⇒ *Dört veya daha çok basamaklı sayılar, içinde geçen bin, milyar, milyon vb. sözleri harfle yazılabilir.*
1 milyar 500 milyon kişi, 3 bin 255 kalem

⇒ Birden fazla sözcükten oluşan sayılar ayrı yazılır.
iki bin yedi yüz elli beş, on yedi

UYARI: Parayla ilgili işlemlerde çek, senet vb. belgelerde sayılar bitişik yazılır.
750,45 (yediyüzelliTL,kırkbeşkr.)

UYARI: Sayı isimlerinden oluşan iskambil oyunları bitişik yazılır.
yirmibir, ellibir vb.

⇒ Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.
15. / 15'inci

⇒ Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir.
2'şer değil ikişer

⇒ Sayılarda kesirler virgülle ayrılır.
12,5

⇒ Romen rakamları tarihi olaylar, yüzyıllar, hükümdar isimlerinde, ayların yazılışında, kitap ya da dergi ciltlerinde, maddelerin sıralanışında kullanılır.
I. Dünya Savaşı, III.Selim, II. Cilt

Tarihlerin Yazımı

⇒ Tarihler zaman birimi olarak kısa olandan uzun olana doğru sıralanır.
12 Haziran 1987

⇒ Tarihler rakamla da gösterilebilir. Bu durumda araya nokta ya da eğik çizgi konur.
12.06.1987 ya da 12/06/1987

⇒ Belirli bir tarihi gösteren ay ve gün adları büyük harfe başlar.
29 Ekim 1923, 12 Haziran 1987 Cuma

UYARI: Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün isimleri küçük harfle başlar.

Okullar şubatın ikinci haftası açılacak.

Saatlerin Yazımı

⇒ Saatler rakamla gösterilir ancak metin için de yazıyla da yazılabilir.
09.05 / saat dokuzu beş geçe

⇒ Saat ve dakika arasına nokta konur.
21.45

⇒ Saatlere gelen ekler kesmeyle ayrılır ve gelen ek okunuşa göre getirilir.
21.45'te, 21.00'de

Kesme İşaretiyle İlgili Önemli Kurallar

⇒ Özel isimlere gelen iyelik, durum, bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.
Atatürk'e, Türkiye'ye, İstanbul'a

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
Türkiye Büyük Millet Meclisine
Mavi Köşe Bakkaliyesinden
Pendik Lisesine

UYARI 2: Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel isme başka iyelik getirilirse ayrılmaz.
•*Boğaz Köprüsü (Boğaz Köprümüzün)*
•*Amik Ovası (Amik Ovamızın)*

UYARI 3: Özel isimlere getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.
Türkçe
Türkler
Türklerde, Müslümanlıkta

⇒ Kişi isimlerinden sonra gelen saygı ve unvan sözcüklerine gelen ekler de kesmeyle ayrılır.
Kemal Bey'e, Mustafa Efendi'ye, Enver Paşa'ya

⇒ Büyük harfli kısaltmalara ve sonunda nokta olmayan ölçü kısaltmalarına gelen ekler kesmeyle ayrılır.
THY'de, TDK'nin, mg'dan

UYARI: Sonunda nokta bulunan kısaltmalar ile üs işareti bulunan kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
vb.leri, m^2ye (metrekareye)

Düzeltme İşaretinin Kullanılması

⇒ Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur.
hala (babanın kız kardeşi), hâlâ (henüz)

⇒ Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerde bulunan ince *g, k* ünsüzlerinden sonra gelen *a* ve *u* ünlüleri üzerine konur.
dergâh, gâvur, karargâh, tezgâh

NOT: Arapçadan dilimize girmiş olan nispet eki olan "-î" isimlere getirilerek onları sıfat yapar.

Örneğin "*askerî (okul), dinî (bilgiler),resmî (kuruluşlar)*" gibi sözcüklerde nispet eki kullanılarak belirtme ve iyelik ekiyle karışması önlenir.

Soru Ekinin (-mı, -mi, -mu, -mü) Yazımı

⇒ Bu ek gelenekselleşmiş bir şekilde kelimeden ayrı yazılır.
Geldi mi? Geliyor mu?

⇒ Soru ekinden sonra gelen ekler bitişik yazılır.
Geliyor musun?

⇒ Pekiştirme gibi başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır.
Güzel mi güzel araba!
Üniversiteyi kazandın mı gerisi kolay.

UYARI: Birleşik fiillerde iki kelimenin arasına da getirilebilir.
Kayıp mı oldun? Azar mı işittin?

İkilemelerin Yazımı

⇒ İkilemeler ayrı yazılır
•*Adım adım, ağır ağır, güle güle, karış karış*
•*Bata çıka, düşe kalka, konu komşu*
•*Dolap molap, deli meli, kitap mitap*
•*Baş başa, elden ele, dişe diş, ardı ardına, günü gününe*

"de da"nın Yazımı

Türkçe de iki farklı "**De - Da**" vardır ve bunların yazımları birbirinden farklıdır.

Bağlaç Olan "De Da": Kelimeleri ya da cümleleri birbirine bağlayan sözcüklerdir.
*Bunlar olurken Ahmet **de** bize bakıp gülüyordu.*
*Sen **de** mi Brütüs?*

Bulunma Hal Eki Olan "-De, -Da": Geldikleri sözcüğe bitişik yazılır ve cümleye bulunma anlamı katar.
Kitaplarını ev**de** unutmuş.
Aklı araba**da** kalmıştı.

TAKTİK: "de / da" cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma meydana gelmiyorsa ayrı, anlam bozuluyorsa bitişik yazabilirsiniz.

"Ki"nin Yazımı

Türkçede üç farklı ki vardır:

1.Bağlaç olan Ki (Ayrı yazılır.)
*Bugüne kadar okuma alışkanlığı edinmemiş **ki** bu saatten sonra okusun.*
*Her gün düzenli olarak spor yapmalısın **ki** sağlıklı kalabilesin.*

2.Sıfat olan -Ki (Bitişik yazılır.)
*Koridorda**ki** öğrencilerin lütfen sınıflara geçsin.*
*Gökyüzünde**ki** bulutlar büyük bir hışımla yağmuru üzerimize boşalttı.*

3.İlgi zamiri -Ki (Bitişik yazılır.)
*Benim arabam = Benim**ki** (Burada "ki" araba isminin yerine kullanılmıştır.)*
*Sizin**ki**lerin teslimatı bu akşam mutlaka yapılacakmış.*

TAKTİK: "ki"den sonra "-ler" getirdiğinizde anlamda bozulma meydana gelmiyorsa bitişik anlam bozuluyorsa ayrı yazabilirsiniz.

UYARI: Birkaç sözcükte "ki" bağlacı kalıplaşarak bitişik yazar. Bu sözcükleri "**simbohçam**" olarak kodlayabiliriz:

S: sanki
İ: illaki
M: meğerki
B: belki
O: oysaki
H: halbuki
Ç: çünkü
a
M: mademki

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

⇒ Kelimelerden her ikisi veya ikincisi anlam değişikliğine uğrarsa bitişik yazılır:

•**Bitki Adları:** keçiboynuzu, kuşburnu, ayşekadın (fasulye), aslanağzı, altınbaş (kavun)
•**Hayvan İsimleri:** danaburnu (böcek), karadul (örümcek), kızılkanat (balık), bağrıkara (kuş)
•**Hastalık isimleri:** delibaş, karabaş, itdirseği (arpacık)
•**Alet ve eşya isimleri:** balıkgözü (halka), domuztırnağı (kanca), kargaburnu (alet)
•**Biçim, tarz, motif vb. isimler:** balıksırtı (desen), koçboynuzu (desen)
•**Yiyecek isimleri:** kadınbudu, dilberdudağı, tavukgöğsü, bülbülyuvası, alinazik
•**Oyun isimleri:** beştaş, dokuztaş
•**Renk isimleri:** gülkurusu, kavuniçi, narçiçeği, tavşankanı, vişneçürüğü
•**Oğlu, kızı sözleri:** çapanoğlu, elkızı, eloğlu

+ - Kuralı
İkinci sözcük anlamını kaybettiyse (-) bitişik, anlamını koruyorsa ayrı yazılır.
Bunu + - kuralı olarak aklınızda tutabilirsiniz.

⇒ Kelimelerden her ikisi veya ikincisi anlam değişikliğine uğramazsa ayrı yazılır:
•**Hayvan isimleri:** *arı kuşu, çalı kuşu, muhabbet kuşu, ateş çiçeği, kedi balığı, ağustos böceği, uğur böceği*
•**Bitki isimleri:** *ayrık otu, ökse otu, çörek otu, yer elması, deve dikeni, dağ armudu, kuru fasulye, kuru incir, kuru üzüm*
•**Nesne isimleri:** *çakmak taşı, arap sabunu, kol saati, masa örtüsü, yel değirmeni, dolma kalem, el sabunu*

⇒ Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır.
birbiri, kaynana, sütlaç, nasıl, niçin, Pazartesi

⇒ Tek heceli Arapça kökenli sözcüklere "*etmek, eylemek, olmak*" yardımcı fiilleri geldiğinde ses düşmesi, türemesi, değişmesi oluyorsa bitişik yazılır:
emretmek (emir+etmek), hissetmek (his+etmek), darbetmek (darp+etmek)

UYARI: "etmek, eylemek, olmak" yardımcı fiilleri sözcüğe geldiğinde herhangi bir ses olayı olmuyorsa ayrı yazılır:
arz etmek, kabul etmek

UYARI 2: "*cemetmek, menetmek, katetmek, defetmek, vadetmek*" bitişik yazılır. Bu sözcüklerin sonunda Arapçada ayın harfi ع)) Türkçede kesme (') işareti varken bu işaret düştüğünden ses olayı varmış gibi değerlendirilmektedir.

⇒ Kurallı birleşik fiiller bitişik yazılır:
sevebilmek, salıvermek, uyuyakalmak, çıkagelmek, düşeyazmak

⇒ Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:
yayınevi, gözlemevi, huzurevi, öğretmenevi, orduevi, doğumevi

UYARI: İstisna olarak "bağ evi, kuş evi, köy evi" ayrı yazılır.

⇒ Emir kipiyle kurulanlar bitişik yazılır.

⇒ İkinci sözcüğü *-an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş* sıfat-fiil ekleriyle kurulanlar bitişik yazılır:
varyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, külyutmaz, çokbilmiş, kuşkonmaz, gökdelen, etyemez, karıncaezmez

⇒ İlk sözcüğü sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşi*-r / -ar / -er, -maz / -mez* ve *-an / -en* k kelimeler **AYRI** yazılır: *bakar kör, döner sermaye, yazar kasa, tükenmez kalem, çıkar yol*

NOT: Sıfat fiil eki birinci kelimeye geldiyse ayrı , ikinci kelimede ise bitişik yazılır.

⇒ İkinci kelimesi *-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* kalıplaşanlar bitişik yazılır.
gecekondu, imambayıldı, külbastı, mirasyedi, papazkaçtı, şıpsevdi, serdengeçti

⇒ Her iki kelimesi *de -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* veya *-r /-ar /-er* ekini alanlar bitişik yazılır.
dedikodu, kaptıkaçtı, biçerdöver, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner

⇒ Ara yönleri belirten sözcükler bitişiktir: *kuzeydoğu, kuzeybatı, güneybatı, güneydoğu*

⇒ *"alt-üst" sözcükleri **soyut bir ye**r bildiriyorsa bitişik, **somut bir yer** bildiriyorsa ayrı yazılır.*
bilinçaltı, gözaltı, akşamüstü, suçüstü, ayakaltı
yer altı (yüzey), böbrek üstü bezi, deniz altı (suyun dibi)

⇒ Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları bitişik yazılır: *başkent, başhekim, başkomutan, başöğretmen, başsavcı, başyazar*

⇒ Bir topluluğun yöneticisi anlamında kullanılan **baş** sözcüğü bitişik yazılır.
aşçıbaşı, binbaşı, onbaşı, elebaşı, ustabaşı, yüzbaşı

⇒ "*Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbiri" gelenekselleşmiş olarak bitişik yazılır.*

⇒ "*Hane, name, zade*" ile kurulan sözcükler bitişik yazılır:
kahvehane, seyahatname, amcazade, yazıhane, dershane

⇒ "-zede" ile kurulan birleşik sözcükler bitişik yazılır: *depremzede, selzede, kazazede*

⇒ Farsça ve Arapça kurala göre oluşturulan sözcükler bitişik yazılır.
Kuvayımilliye, Misakımilli, gayrimenkul, hüsnükuruntu, darülaceze, darülfünun, fevkalade, aleykümselam, şeyhülislam

⇒ *Kanunda bitişik geçen kuruluş adları bitişik yazılır.*
İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim, Açıköğretim Fakültesi

⇒ *"Dış, iç, sıra" sözleriyle oluşturulan sözcükler AYRI yazılır.*
din dışı, ahlak dışı, olağan dışı, hafta içi, yurt içi, yanı sıra

⇒ *Yol sözcüğüyle oluşturulan sözcükler AYRI yazılır.*
çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu

⇒ Kanunda bitişik geçen kuruluş adları bitişik yazılır.
İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim, Açıköğretim Fakültesi

⇒ "*Dış, iç, sıra*" sözleriyle oluşturulan sözcükler AYRI yazılır.
din dışı, ahlak dışı, olağan dışı, hafta içi, yurt içi, yanı sıra

⇒ Yol sözcüğüyle oluşturulan sözcükler **AYRI** yazılır.
çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu

⇒ "*Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift*" sözleri başa getirilirse sözcükler AYRI yazılır.

alt yazı, ön söz, ön yargı, arka plan, orta kulak, orta oyunu, sağ açık, sol bek

UYARI: "öngörü, önayak olmak, önsezi" bitişik yazılır.

Aşağıdaki Bağlantılardan "Türk Dili ve Edebiyatı" Ders Konularına, Etkileşimli Notlara ve Dosyalara Ulaşabilirsiniz.

⇒ Türkçe Ders Konuları

⇒ Edebiyat Ders Konuları

⇒ TYT Türkçe PDF Notlar

⇒ AYT Edebiyat Notları PDF

⇒ Edebiyat Ders Notları PDF

⇒ 9. Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 10.Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 11.Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 12.Sınıf Edebiyat Notları

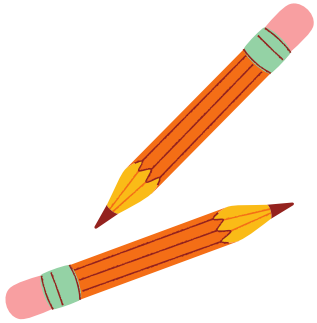

⇒ Sınav Hazırlık Videoları

⇒ Ders Videoları

debiyatciyim.com
Türkçe - Edebiyat Dersleri Kaynak Sitesi

DenizHoca
Türkçe ve Edebiyat Dersleri